



27 Φεβρουαρίου

Τὸ ἑλληνικὸν Θέατρον ὁμοιάζει μὲ τὰ Τζῶα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα τὸν χειμῶνα περιπίπτουν εἰς λήθαρον. Εἶνε ἀλθές ὅτι οἱ συγγραφεῖς καὶ οἱ ἦθοποιοὶ προσπαθοῦν—καὶ φέτος μάλιστα προσεπάθησαν πολὺ—νάποδιώξουν τὸν λήθαρον· ἀλλ' ὁ τεχνικός καὶ ἀσθενέστατος οὗτος παλμός τοῦ χειμερῆσιου ζῶου πολὺ ὀλίγον βέβαια ὁμοιάζει πρὸς τὴν σφριγηλὴν καὶ πλημυροῦσαν ζῶην, τὴν παρατηρουμένην κατὰ τὸ θέρος. Τί νὰ γίνῃ! πρέπει νὰ συνειθίσωμεν εἰς τὴν ιδέαν ὅτι ὁ οργανισμὸς τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου ἐπλάσθη διὰ νὰ ζῆ τὸ θέρος εἰς τὸ ὑπαιθρον, ὑπὸ οὐρανὸν αἴθριον, ἀστερόεντα καὶ ἀτμοσφαιραν θερμὴν. Τὸν ὅρον τοῦτον ἐπιβάλλει φαίνεται ἀπαραβάτως τὸ ἀθηναϊκὸν κλίμα ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, εἶνε δὲ ἔθιμον ὑπαγορευθὲν ὑπὸ τῆς φυσικῆς ἀνάγκης ἢ κατὰ τὸν χειμῶνα ἀναχώρησις τῶν θιάσων καὶ ἢ κατὰ τὴν ὥραν ταύτην ἐκμετάλλουσι τῶν ἔξω ἑλλήνων—ἐν ὀνόματι τῆς τέχνης.

Διὰ τοῦτο πολὺ φοβοῦμαι ὅτι δὲν θὰ κινήσῃ σήμερον τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀθηναίων ἢ ὀμιλία μου περὶ Θεάτρου. Ἀλλὰ πῶς εἶνε δυνατόν νὰ παραβλέψωμεν μερικὰ γεγονότα, ἐν τῶν ὁποίων μάλιστα εἶνε ἀρκετὸν σημαντικόν: ἐννοῶ τὴν 50ὴν παράστασιν, τὴν πανηγυρικῶς διεξαχθεῖσαν, τοῦ Λίγο ἀπ' Ὀλα, τῆς περιλαλήτου ἀθηναϊκῆς ἐπιθεωρήσεως τοῦ κ. Μιχαὴλ Λάμπρου. Ἄν δὲν ἀπατώμαι πρῶτην φοράν συνέβη εἰς ἔργον ἑλληνικὸν νὰ παιχθῆ πεντήκοντα φορὰς ἐν τῷ μῆτι καὶ τῆς αὐτῆς θεατρικῆς περιόδου. Οἱ ἀποβλέποντες εἰς τὴν ἑλλειψίν τῆς φιλολογικῆς ἀξίας, ἢ ὁποῖα χαρακτηρίζει τὸ ἄλλως φαιδρότατον ἔργον τοῦ κ. Λάμπρου καὶ μεμψιμοροῦντες διὰ τὴν ἀπαραδειγματίστην αὐτὴν ἐπιτυχίαν, νομίζω ὅτι ἔχουν ἄδικον. Ἴσα ἴσα, εἰς ὅλον τὸν κόσμον, τὰ ἔργα τὰ ἀριθμοῦνται τὰς περισσότερας παραστάσεις εἶνε τὰ στερούμενα βήθους καὶ ἀξίας φιλολογικῆς καὶ γραμμῆς ἐν τῷ μέτρῳ τῆς διανοητικῆς καὶ αἰσθητικῆς ἀναπτύξεως τοῦ πολλοῦ κόσμου, ὁ ὁποῖος τὰ ἐννοεῖ, τὰ ἀγαπᾷ καὶ τὰ ὑποστηρίζει. Οἱ ἐκλεκτοί, οἱ ἀνεπτυγμένοι, οἱ ἐννοοῦντες καὶ ἀγαπῶντες τὰ ἀνώτερα ἔργα, εἶνε τὸσον ὀλίγοι, δυστυχῶς,—καὶ ἢ ἀναλογία εἶνε σχεδὸν παντοῦ ἡ αὐτή,—ὥστε ἂν ὄχι καμμίαν, πολὺ ὀλίγας παραστάσεις εἶνε δυνατόν νὰ ἐπιτύχῃ ἔργον ἐκφεύγον ὅπωςδὴποτε τὴν ἀντίληψιν τοῦ πλήθους. Ἀπεναντίας, βλέπετε, τὸ πεντήκοντα παραστάσεις ἀριθμοῦν «Λίγο ἀπ' ὄλα» ἐνόησαν ὅλοι οἱ γηγενεῖς ἢ μουσικῆς του—εὐκόλος καὶ πεταχτὴ μουσικὴ, συμπτυχθεῖσα κατὰ τὸ παραδεδομένον σύστημα τῆς ἀπὸ ξένων «διψθερῶν ἀπο-

συλήσεως»—κυριαρχεῖ δημοτικωτάτη, τὰ δὲ ἄσματά του ἀπεστέθησαν ὅσοι οὐδὲ κατ' ὄναρ θὰ φαντάζεται βέβαια ὅτι θάποσθησούν ποτὲ τοὺς σοβαροτέρους τοῦ στίχους ὁ ποιητὴς τῶν, ὁ κ. Λάμπρος Ἀστέρης. Θά μου παρατηρήσετε ἴσως ὅτι, ἂν κρίνωμεν ἀπὸ τὰ τόσον πολυπληθῆ ἀκροατήρια τοῦ «Λίγο ἀπ' Ὀλα», τὸ πλῆθος, ὁ πολὺς κόσμος ἀποτελεῖται παρ' ἡμῖν καὶ ἀπὸ πολλοὺς ἔχοντες ἀξιώσεις ἀνεπτυγμένων, πολιτισμένων, ἐξευρωπαϊσμένων καὶ κατὰ τὴν περιβολὴν καὶ κατὰ τὰς ἔξεις καὶ ἐνίοτε κατὰ τὴν γλῶσσαν. . . Ἐ, ὡς πρὸς αὐτὸ πιθανὸν νὰ ἔχετε δίκαιον καὶ τὸ φρονιμώτερον εἶνε νὰ διωπλήσωμεν, διότι καὶ ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστας μας ἀκόμη θὰ δυσηρέσται πολλοὺς ἢ ἐξέτασις τοῦ θέματος.

Καθὼς ἀκούομεν, ἔπεσε καὶ τὸ «Ἐπεσε» τὸ νέον κωμειδιόλλιον τοῦ κ. Κοτσελοπούλου, τὸ παρασταθὲν διὰ πρῶτην φοράν ὑπὸ τοῦ Θιάσου τῶν Ἀθηναίων, ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Κωμωδίας τὴν Πέμπτην. Δὲν τὸ εἶδομεν, δυστυχῶς, ὥστε νὰ εἴμεθα σήμερον εἰς θέσιν νὰ σας εἴπωμεν τὰς ἐντυπώσεις μας. Ἀλλ' ἂν πιστεῦσωμεν μίαν ἐπιστολὴν δημοσιευθεῖσαν περὶ τούτου εἰς τὴν καθημερινὴν «Ἐστία» ὑπὸ ἀκροατοῦ, εἰς τὴν εἰλικρινεῖαν τοῦ ὁποίου δὲν ἔχομεν ἀνέναν λόγον νὰ δυσπιστῶμεν, τὸ ἔργον ἦτο **ἐκτροματικώτατον**. Χάριν τοῦ συγγραφῆως παραδεχόμεθα ὅτι ἢ φράσις εἶνε ὑπερβολικὴ· ἀλλὰ τοῦτο πάλιν δὲν μας ἐμποδίζει νὰ εἴπωμεν ὅτι τὸ ἐπιχείρημα, τὸ ὁποῖον ἔφερον αὐτὸς ὁ ἴδιος ὑπὲρ τοῦ ἔργου του, ἐκίνησε τὸ γενικὸν μειδιάμα. «Ὅποιος ἀμφιβάλλει ὅτι τὸ «Ἐπεσε» εἶνε καλὸν—εἶπε περίου ὁ κ. Κοτσελόπουλος,—ἀς ἔλθῃ νὰ τὸ ἴδῃ!» Τί ὥρα! Τὸ συμφέρον τοῦ συγγραφῆως βέβαια εἶνε νὰμφιβάλλουν ὅσῳ τὸ δυνατόν περισσότεροι, ὥστε τὸ ἀκροατήριόν του νὰ εἶνε ὅσῳ τὸ δυνατόν πολυπληθέστερον. Ἀλλ' ἂν ἢ παραστάσις δὲν κατῶρθον νὰ ἐξαγάγῃ ἐκ τῆς ἀμφιβολίας τοὺς πειραματιζόμενους ἀκροατάς, ποῖος θὰ τοὺς ἀπεζημιῶμεν; Διὰ τοῦτο μόνον ἂν ἢ πρόσκλησις ἦτο δωρεάν, τὸ ἐπιχείρημα θὰ εἶχε κάποιαν ἀξίαν· τοῦλάχιστον θὰ ἐσπευδαν νάνταποκριθοῦν εἰς αὐτὴν ἱκανοί, ὥστε τὸ πεσμένον Ἐπεσε νὰ μὴ παριστάνεται πρὸ κενῶν ἐδωλίων. . .

Ἀλλ' ἰδοὺ ὡς ἀποζημιώσις καὶ μία εὐχάριστος θεατρικὴ εἰδσις: Ὁ «Βουρκόλας» τὸ ἐν τῇ Εἰκ. Ἐστία δημοσιευθὲν δράμα τοῦ Ἀργύρου Ἐφταλιώτη παρεστάθη κατ' αὐτὰς μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας εἰς τὴν Βάρναν, ὑπὸ ἐρασιτεχνῶν. Ἡ ἐγχορῖα ἐφημερὶς Εὐξείνουσ δημοσιεύει μακρότατον ἄρθρον περὶ τῆς παραστάσεως πλῆρες ἐνθουσιασμοῦ. Ἄς το μελετήσῃ καλὰ οἱ θιασάρχαι μας. Πεντήκοντα παραστάσεις ἐντὸς τῆς αὐτῆς περιόδου ὁ Βουρκόλας δὲν θὰ κάμῃ βέβαια ποτέ· ἀλλ' εἶνε ἔργον τὸ ὁποῖον καὶ τοὺς ἦθοποιούς θὰ τιμήσῃ καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς ἀκροατάς τῶν πέντε ἢ δέκα του παραστάσεων.

Γρ. Ε.

[Τὸ κάτωθι βαθὺ καὶ ἀληθῶς ἔξοχον διηγηματικὸν εἶνε ἔργον τοῦ ἐπιφανοῦς τῆς γοιητοῦ καὶ λογογράφου Γιαροσλάβ Φρχλίχη (Vrchlicky), ὅστις θεωρεῖται ἀντάξιός τοῦ Ἄϊνε καὶ τοῦ Λεονάου καὶ εἰς τῶν διαπρεπεστάτων συγγραμμάτων ποιητῶν τῆς Εὐρώπης.] Σ. τ. Δ.

## ΠΟΙΗΣΙΣ ΚΑΙ ΠΕΖΟΤΗΣ

Κωστῆ Παλαμᾶ.

Κατῶκουν καὶ οἱ δύο εἰς οἰκίαν ἀποκέντρου ὁδοῦ τῆς πρωτευούσης.

Ὁ ἄρτοποιός, κοντόχονδρος, εὐρύμομος, ἔχων μυῶνας, ἰσχυροὺς ὡς ἐκ σιδήρου, ἀποσκληρυνθέντας καὶ ὀγκωθέντας ὑπὸ τῆς ἐργασίας, κατεῖχεν ὀλόκληρον τὸ ἰσόγειον. Ἡ εὐσαρκία καὶ ἡ ἐπὶ τῆς μορφῆς του εὐχαρίστησις ἐμαρτύρουν ὅτι τὸ ἔργον του ἤκαζε καὶ ὅτι οὐδένα πῶθεν δράσεως ἤσθάνετο ἐν ἄλλῳ κύκλῳ ἐνεργείας.

Τὸ ἄρτοποιεῖον, τὸ ὁποῖον ἐξέπεμπεν ἀδιακόπως θερμὴν πνοὴν καὶ ὀσμὴν ἀλεύρου καὶ φουρνισμένου ψωμοῦ συνεκινῶνει πρὸς τὸ πρατήριον τοῦ ἄρτου, ἔχον μεγάλα κιγκλιδωτὰ παράθυρα καὶ μικρὰν θύραν, εἰς ἣν ἐκρέματο κωδωνίσκος, ἀκαταπαύστως ὄλην τὴν ἡμέραν κωδωνίζων.

Ἵπεράνω τοῦ ἄρτοποιοῦ κατῶκει εἰς μυρεψός. Δὲν ἦτο χειροτέχνης τις, ἀλλ' ἤσθάνετο ἐαυτὸν ἐμψυχούμενον ὑπὸ ἐφευρετικῶν πνεύματος, καὶ ἐξήτει διαρκῶς νὰ δημιουργήσῃ νέας καὶ ἀλλοτρόπους ὀσμάς. Τὸ ἄρωμα τῶν ἴων, τῶν ρόδων, τοῦ ρεζεδά, τοῦ γαρυφάλλου, τοῦ μόσχου ἐθεώρει κοινόν, χυδαῖον. Πολὺ ὀλίγον τὸν ἐμελεν ἂν τὰ ἀρώματα ταῦτα ἦσαν δημοφιλέστατα. Ὁλοκλήρους νύκτας διήρχετο εἰς τὸ στενὸν μικρὸν δωμάτιον τοῦ ὅπου ἀπεστάλαζε, συνεδύαζε, ἀνεμίγνυε, διύλιζε, ἐστράγγιζε καὶ ἔβραζεν. Ἄφινε κατ' ὀλοκληρίαν ἐλευθερὰν τὴν φαντασίαν του, καὶ πέραν ἐτι τῶν ὀρίων τῆς καλαισθησίας, μόνον καὶ μόνον διὰ ν' ἀνακαλύψῃ νέον κόσμον ἀγνώστων μέχρι τοῦδε ἀρωμάτων. Ἐκ φύσεως προετίμα τὸ δριμύ καὶ δύσοσμον, οἷα εἶνε παραδείγματος χάριν ἡ ὀσμὴ βραστῶν, ὑπερωρίμων, εἰς ἐλαφρὰν σῆψιν περιελθόντων ἀνανά' προετίμα ὀσμάς, αἵτινες διακύνουσι τὰς ἀρτηρίας ὡς παραχορδία βιολίου, ἢ βιαία ἀνάμιξις σφόδρα ἀντιθέτων καὶ δυσαρμόστων χρωμάτων.

Ἐνεκα τῆς ἀκαταπαύστου ἐργασίας εἶχε κυρτωθῆ πως οἱ ὀφθαλμοὶ του ἔλαμπον, ἡ δὲ ρίς του θὰ ἔλεγε τις ὅτι εἶχε προμηκυνθῆ ἐκ τῆς διηνεκοῦς ὀσφρήσεως ὀσμῶν.

Τὰ προϊόντα τῆς τέχνης του εἰς οὐδὲν μέγα κατάστημα ἐπώλει. Ὀλίγους πελάτας εἶχε μόνον καὶ αὐτοὶ δὲν ἦσαν ἀσφαλεῖς. Ἐνίοτε ἤχει ὡς γνήσιος μουσικὸς τόνος, ἐν μέσῳ τοῦ ἀτελευτήτου κρότου τοῦ κωδωνίσκου τοῦ ἄρτοποιοῦ, καὶ τῆς ἰδικῆς του θύρας ὁ κωδωνίσκος, εἰσῆρχετο δὲ κόρη τις ἡ κυρία ἠδῶν ἀνέτων, ἡ νέος τις ἡ γεροντοπαλλήκαρον, οἵτινες, ἀφ' οὔ ἐπεθεώρων τέρῶματα, ἐξέλεγον ἐν καὶ ἀπῆρχοντο φέροντες ἐντὸς φαλιδίου ἐξ ὠραίου λελαξευμένου κρυστάλλου κατ' ἀνατολικὸν ἢ ἐνετικὸν τρόπον, σταγόνας τινὰς παραδόξως εὐωδιάντους ἀρώματος, ἐν ᾧ ἡ ὀσμὴ τοῦ ὀποπόναξ συνεμίγνυτο μετὰ τὴν εὐωδιαν κινεζικοῦ λειρίου ἢ ἡ σφοδρὰ εὐωδία τῆς ἀμβάρεως ἡλάλαζε θριαμβευτικῶς ὑπὲρ τὴν ὡς ψυχὴν γεροντοκόρης ὀσμὴν τοῦ ρεζεδά.